

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Навчально-науковий інститут української філології та журналістики
Кафедра української мови
Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського
Кафедра української мови і літератури

ПРОГРАМА

VIII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ ІНТЕРНЕТНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ВЕРБАЛЬНІ КУЛЬТУРНІ КОДИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

9 листопада 2022 року

Кам'янець-Подільський

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова організаційного комітету

Людмила Марчук завідувач кафедри української мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, доктор філологічних наук, професор

Заступники голови організаційного комітету

Борис Коваленко директор навчально-наукового інституту української філології та журналістики Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, доктор філологічних наук, доцент

Анжеліка Попович доцент кафедри української мови, заступник директора навчально-наукового інституту української філології та журналістики з наукової роботи та міжнародних зв'язків Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, доктор педагогічних наук, доцент

Члени організаційного комітету

Світлана Каленюк кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови і літератури Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського

Лілія Рускуліс доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови і літератури Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського

Тетяна Сукаленко доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри мовної підготовки та соціальних комунікацій Державного податкового університету

Модератор інтернетної конференції - Анжеліка Попович

Місце проведення конференції:

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кафедра української мови, вул. Огієнка, 61, м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька область, 32300

Дата проведення конференції: 9 листопада 2022 року

РЕГЛАМЕНТ РОБОТИ КОНФЕРЕНЦІЇ

9.30 – 10.00 – реєстрація учасників конференції, налагодження онлайнового зв'язку

10.00 – 11.45 – пленарне засідання

11.50 – 13.30 – секційні засідання

13.30 – 14.00 – обідня перерва

14.00 – 15.30 – секційні засідання

16.30 – 17.00 – підсумкове пленарне засідання.

Режим проведення конференції – відеозв'язок через додаток Google Meet (покликання – <https://meet.google.com/fua-uxqm-ihd>; ідентифікатор конференції – 723 282 358). Підключення до відеоконференції – 10.00.

Доповідь на пленарному засіданні – 20 хв.

Доповідь на секційному засіданні – 10 хв.

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Вітальне слово

- Борис Коваленко** директор навчально-наукового інституту української філології та журналістики Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, доктор філологічних наук, доцент кафедри української мови
- Людмила Марчук** завідувач кафедри української мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, доктор філологічних наук, професор

Доповіді

Олена Горошкіна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу навчання української мови та літератури, Інститут педагогіки НАПН України

СКЛАДНИКИ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧА ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Проаналізовано складники мовної компетентності здобувача загальної середньої освіти. Увагу акцентовано на етнокультурологічній і соціокультурній компетентностях здобувача загальної середньої освіти. Сконстатовано, що етнокультурологічна компетентність забезпечує формування національно-мовної картини світу, оволодіння національно-маркованими одиницями, українським мовленнєвим етикетом. Соціокультурну компетентність потлумачено, як сукупність знань, пов'язаних із національною та світовою культурою, сформовані уміння узгоджувати із засвоєними етичними, естетичними й іншими цінностями власну мовленнєву і життєтворчу діяльність.

Ключові слова: етнокультурологічна компетентність, соціокультурна компетентність, національно-марковані мовні одиниці, мовленнєвий етикет.

Наталія Коваленко, доктор філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

МОДЕЛЮВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ІЗ СОМАТИЗМОМ «НОГА»

У статті досліджено структурно-семантичне моделювання фразеологічних одиниць із компонентом *нога* на матеріалах лексикографічних праць і зразків діалектних текстів говорів української мови. Проаналізовано

культурно-національні коди в семантиці фразем, з'ясовано спектр образів соматизму, виявлено регіональні мовні риси.

Ключові слова: фразеологічна одиниця, діалектне мовлення, фразеологічний словник, структурно-семантична модель, соматизм.

Людмила Марчук, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ФУНКЦІОНУВАННЯ ТЕРМІНІВ У ЛИСТАХ І. ЗІЛИНСЬКОГО ТА І. ПАНЬКЕВИЧА

Для будь-якої культури характерними є як перейняті нею, універсальні, так і набуті власним досвідом аспекти концептуалізації світу. Це відповідним чином позначається на семантиці й характері функціонування мовних одиниць, а зокрема термінів, та й на всій національній мові в цілому.

В основному, в листах подибуємо мовознавчі терміни та фольклорні терміни, особливо в листах Івана Панькевича, який досліджував Східну Словаччину: *діялект, лінгвістика, географія закарпатських говорів, дифтонги, шелестівки, ідеаліст, естетика*.

Терміни пов'язані й з роботою І. Зілинського та І.Панькевича над своїми студіями. В листах автори описують роботу над науковими працями, для яких аналізує надзвичайно великий лексикографічний матеріал, про що є згадки у листах: *«Я свою працю маю готову. Вигладжую, зводжу ще новий матеріал. Но такого вдовolenня, з яким я її робив давніше, не маю. За велика область, і труд для мене одного, котрий тірічі робить більше прихапцем»* (с. 79). Іван же Зілинський в листах до І.Панькевича пише: *«Звертай скрізь увагу, де будеш, на докладну вартість фонетичну рефлексів *у в сусідстві губних у порівнянні зв іншим сусідстві. Чи таки рішучо не знаходив Ти нігде в Карпатах слідів дифтонгів у рефлексах *о, *е, *ě?»* (29.07. 1932 р.).

Ключові слова: епістолярій, говірка, фонетика, акцентологія, етимологія, термінографія.

Анжеліка Попович, доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

СТИЛІСТИЧНО-ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ НА ЗАНЯТТЯХ ЗІ СТИЛІСТИКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Доведено важливість здійснення здобувачами вищої освіти лінгвоісторичних коментарів у процесі пояснення стилістичних засобів. Вирізнено етапи виконання стилістично-історичного аналізу тексту на заняттях зі стилістики української мови. Обґрунтовано потребу визначення розповсюдженості й епізодичності стилістичних ознак та зв'язку з суспільною епохою й розвитком української літературної мови певного періоду. Цей різновид стилістичного аналізу тексту акцентує на використанні образних

засобів у інших творах певного письменника, у письменників тієї ж історичної доби; повторюваність певних позицій у тексті; продовження мовностилістичних традицій чи породження інновацій; урахування в тексті вимог естетичної системи того часу; наявність індивідуально-особистісного в тексті або перевагу традиційного; ступінь функційної доцільності використання позамовних чинників та ін.

Ключові слова: стилістика української мови, стилістично-історичний аналіз тексту, лінгвоісторичний коментар, стилістична ознака, художній текст.

Лілія Рускуліс, доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови і літератури, Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОМОВНОЇ СТІЙКОСТІ СТУДЕНТІВ

У студіюваннях порушено проблему неперервної мовної освіти, в основі якої – формування мовної особистості студентів, що забезпечує утвердження статусу державної мови, розвитку українськомовного середовища, а звідси й виховання українськомовної стійкості, прагнення до спілкування материнською мовою, повернення до національних традицій, вироблення еталонів висококультурного інтелігентного спілкування. З'ясовано, що плекання українськомовної стійкості дає змогу виробити мовний стиль поведінки, розвинути навички грамотного спілкування, зміцнити мовну стабільність, що стає квінтесенцією розвитку індивіда.

Ключові слова: українськомовна стійкість, мовна особистість, державна мова, рідна мова, материнська мова.

Тетяна Сукаленко, доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри мовної підготовки та соціальних комунікацій, факультет соціально-гуманітарних технологій та менеджменту, Державний податковий університет

КРОСКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ: КОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ

У роботі порушено питання технологій сучасної освіти, спрямованих на забезпечення потреб суспільства в умовах глобалізаційних процесів. Особливу увагу приділено кроскультурній компетентності як інтегральній якості успішного учасника комунікативного процесу. В центрі дослідження перебуває мовна особистість, яку трактуємо як продукт когнітивно-ментальних процесів сучасного соціуму.

Ключові слова: кроскультурна компетентність, мовна особистість, ментально-когнітивні процеси, освітні технології, методи навчання.

СЕКЦІЙНІ ЗАСІДАННЯ

СЕКЦІЯ 1 КАТЕГОРІЇ, КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ АПАРАТ І ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ПАРАДИГМИ

(відеозв'язок через додаток Google Meet – <https://meet.google.com/fua-uxqm-ihd>;
ідентифікатор конференції – 723 282 358)

Модератор: Наталія Дзюбак, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Інна Беркешук, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ЕКСПРЕСИВИ У ТВОРЧОСТІ ІРЕНИ КАРПИ

Проаналізовано експресивну лексику повісті «Планета тьолок». Увагу зацентровано на працях М.Брус, А. Нелюби, Л. Ставицької, С. Семенюк. Серед експресивів різних груп яскраво виділяються і мають досить вагоме значення субстантивні лексеми демінутивності й аугментативності.

Основна увага приділяється з'ясуванню стилістичних особливостей емоційних лексем і їх словотворчим особливостям.

Ключові слова: експресиви, словотворчий засіб, експресивна лексика, демінутивні субстантиви, аугментативні субстантиви.

Аліна Бондаренко, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, філологічний факультет, Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

МОВА» – «ЛЮДИНА» – «КУЛЬТУРА» В ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНІЙ ПЕРСПЕКТИВІ

Дослідження спирається на арсенал розвідок, в надрах яких формується понятійно-термінологічний апарат сучасної лінгвокультурології. Виконуючи функцію суспільно обумовленої ідентифікації максизнака – людини – у розмаїтті її просторових, діяльнісних, особистісних, ціннісних орієнтирів, оніми функціонують як своєрідні культурно-історичні індекси суспільно значущих реалій, що дозволяє трактувати їх як лінгвокультуреми. Розгортання смислового простору цих лінгвокультурем надає дослідникові можливість

декодувати реалії життя етносу-носія мови на певному етапі його соціально-культурного розвитку, зокрема ті з них, які через низку чинників позамовної природи були втрачені, вийшли з ужитку або є забутими і можуть бути відтворені лише завдяки процедурам лінгвокультурного аналізу.

Ключові слова: лінгвокультурологія, культурологічні концептуалізації, лінгвокультурема, ономастична лексика.

Наталія Дзюбак, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ПРОБЛЕМИ ТЕРМІНОТВОРЕННЯ ТА ТЕРМІНОВЖИВАННЯ В ГАЛУЗІ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ НАУК

Проаналізовано математичну та фізичну терміносистеми щодо відповідності нормам українського термінотворення та використання термінів в усному і писемному науковому дискурсі. Розглянуто чинники, що урізноманітнюють наукову термінотворчу діяльність і зумовлюють введення нетипових мовних засобів у наукове спілкування. Виявлено типологію найпоширеніших словотвірних моделей та питомих словотвірних засобів, що дозволяють уникнути явища суфіксальної інтерференції під час творення математичної та фізичної термінології.

Ключові слова: науковий дискурс, терміносистема, термін, словотвірна модель, формант.

Світлана Каленюк, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови і літератури, Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

ЛІНГВІСТИЧНА ОБ'ЄКТИВАЦІЯ КОНЦЕПТУ «ЩАСТЯ»

У статті розглянуто концепт ЩАСТЯ та з'ясовано специфіку його мовної актуалізації в текстах туристичного дискурсу, подано результати аналізу. Проаналізовано, що найчастіше специфіку його мовної об'єктивації вивчають на матеріалі авторських художніх дискурсів (Г. Бакірова, Т. Братусь, С. Воркачев, Д. Лагаєва). Доведено, що концепт ЩАСТЯ в туристичному дискурсі може інтегрувати в собі ще кілька ознак, пов'язаних із ціною політикою туристичного оператора / агентства, його програмою та обіцянками. Здійснюючи огляд польової структури концепту ЩАСТЯ в текстах туристичного дискурсу, помітили, що цей концепт є позитивно маркованим та, на відміну від інших типів інституційних дискурсів, має ширшу лексико-семантичну об'єктивацію.

Ключові слова: дискурс, концепт, текст, лінгвокультурологія, лінгвістика.

Наталія Ладияк, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ПОНЯТІЙНИЙ СКЛАДНИК КОНЦЕПТУ «РОДИНА» В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

На основі дослідження словникових дефініцій встановлено понятійний складник концепту «родина» як одного із ключових для української мовної картини світу. Проаналізовано дані тлумачного, етимологічного та фразеологічного словників, а також словника синонімів. Встановлено, що слово «родина» на лежить до питомо українського шару лексики і має кілька значень, ядро концепту формує значення «сукупність близьких родичів». Синонімічний ряд сім'я, посімейство, родич, родичка, рід, покоління відбиває у ментальному мовопросторі українців уявлення про родину як рід і сім'ю. Фразеологічні одиниці з компонентами родина, рід розширюють глибинний зміст аналізованого концепту значеннями «спадковість рис характеру», «шанобливе ставлення до старших», «єдність та взаємодопомога», «рідний дім».

Ключові слова: концепт, понятійний складник концепту, ядро концепту, синонімічний ряд, мовна картина світу.

Світлана Никитюк, старший викладач кафедри англійської мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

СТИЛІСТИКА РЕКЛАМИ

Останнім часом реклама стала одним із важливих соціоетичних елементів суспільного життя та видів комунікації. Для сприяння орієнтації адресата в потрібному для рекламодавця напрямі, для переконання купити рекламовану продукцію, вона романтизується засобами стилістики як у вербальній, так і у зображувальній формі.

Властивими рисами і в англійському, і в україномовному дискурсі є прагнення до переконливого обґрунтування переваг рекламованих товарів і послуг, аргументованість викладу, логіка та професійні знання адресата, незначною мірою емоційний вплив на нього. Найуживанішими стилістичними прийомами при цьому є: гіперболізація, візуальні та вербальні метафори, фонетичні та графічні виражальні засоби, епітети, конвергенція.

Ключові слова: рекламна продукція, стилістичні прийоми, адресат, вербальна форма, зображувальна форма.

Катерина Місюк, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти, факультет іноземної філології, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

СТРУКТУРНІ ТА СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКИХ ПРИСЛІВ'ІВ

Проаналізовано структурні шаблони англійських прислів'їв із

виокремленням їхнього семантичного наповнення. Увагу акцентовано на працях О.Потебні, А.Крікманн, Н.Норіка, О.Селіванової та інших.

Ключові слова: прислів'я, категорії прислів'я, структурні закономірності, семантичні особливості, лінгвокультурологічні дослідження.

Єлизавета Нетеча, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, факультет іноземної філології, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

АДАПТАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ РЕКЛАМИ ПАРФУМІВ

У статті проаналізовано методи, якими послуговуються перекладачі реклами парфумів задля збереження стилю, культурних та мовних особливостей, їх адаптації до українських ментальних кодів, послуговуючись працями О.М.Бондаренка та О.В.Анопіної. Особливу увагу приділено засобам і прийомам інтерпретації англійськомовного тексту до українського читача, а саме – калькування, дефразеологізація, зміна частини мови та вільний переклад. Поручено проблему втрати оригінальних культурних кодів при перекладі.

Ключові слова: реклама парфумів, методи перекладу, адаптація, українські ментальні коди, інтерпретація.

Леся Прокопів, здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, навчально-науковий інститут української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ ТВОРЕННЯ ЕКСПРЕСИВНОСТІ В ПОСТМОДЕРНІЙ ПРОЗІ (ОКРЕМІ ЗАУВАГИ)

У розвідці окреслено вербальні засоби творення експресивності в постмодерній прозі. Проаналізовано теоретичні напрацювання Г.Сагач, Л.Марчук, С.Шабат-Савки, С.Єрмоленко. Основним засобом творення експресивності вербальної комунікації є текст, який породжується відправником повідомлення й сприймається реципієнтом.

Вербальні засоби комунікації відіграють основну роль у міжособистісній інтеракції, встановленні контактів і взаєморозумінні між мовцями.

Ключові слова: вербалізація, вербальні засоби, експресивність, комунікація, міжособистісна інтеракція, мовець.

Зореслава Шевчук, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри української мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ЛЕКСИЧНА ЕКСПЛІКАЦІЯ КОНЦЕПТУ ФУТБОЛ У МОВІ СУЧАСНИХ ЗМІ

Проаналізовано основний зміст і структуру концепту ФУТБОЛ у мові сучасних ЗМІ. Виокремлено лексеми-номінанти, конотативні поняття,

асоціативно-оцінні ряди, що утворюють предметно-образний зміст концепту ФУТБОЛ (на основі лінгвоконцептологічного підходу). Визначено образно-прагматичні особливості репрезентації аксіологічного змісту концепту ФУТБОЛ. Окреслено структуру й функційні властивості асоціативних моделей «ФУТБОЛ – СПОСІБ ЖИТТЯ», «ФУТБОЛ – ЗАХОПЛЕННЯ», «ФУТБОЛ – ЗАРОБІТОК» як складників аналізованого концепту через систему контекстів мови сучасних ЗМІ.

Ключові слова: концепт, експлікація, футбол, номінація, асоціативне поле, аксіологічний зміст.

Олена Шмирко, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри німецької мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ У КОНТЕКСТІ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ

Розглянуто когнітивно-дискурсивні особливості функціонування німецьких та українських лексичних одиниць (ЛО) в Інтернет-комунікації та їхню роль в процесі конструювання лінгвокультурної специфіки німецькомовного та україномовного Інтернет-дискурсу. Уточнено семантико-прагматичні особливості означених ЛО з максимальною наближеністю до реального функціонування. Досліджено лінгвокультурну специфіку та виокремлено особливості вживання ЛО з національно-культурним компонентом семантики у дискурсі. Зазначено, що німецькі та українські лексичні одиниці сприяють творенню когнітивно-світоглядної бази лінгвокультури обох народів.

Ключові слова: лінгвокультура, Інтернет-комунікація, когнітивно-дискурсивні та семантико-прагматичні особливості, національно-культурний компонент.

СЕКЦІЯ 2 ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ФЕНОМЕНИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

(відеозв'язок через додаток Google Meet – <https://meet.google.com/xqe-sngm-tus>;
ідентифікатор конференції – 722 635 331)

Модератор: Борис Коваленко, доктор філологічних наук, доцент, директор навчально-наукового інституту української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Дар'я Бановська, здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, навчально-науковий інститут української філології та журналістики,

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
СЕМАНТИЧНЕ НАПОВНЕННЯ МІТОЛОГЕМИ «СОН»
У «КАЗЦІ ПРО КАЛИНОВУ СОПІЛКУ» ОКСАНИ ЗАБУЖКО

Проаналізовано вербалізаційний потенціал мітологема «сон». Виокремлено особливості метамодерного сприймання «сну» на основі художнього тексту Оксани Забужко («Казка про калинову сопілку»): подвійність, гіперсаморефлексивність, конструктивний пастиш, рухомість, нормкор, надпроекція, потойбічність, інтуїтивність тощо. Порівняно їх із романтичними, модерними і фольклорними означеннями. Складифіковано можливі варіації значення досліджуваної мітологема. Зроблено спробу схематичного відтворення семантичних трансформацій.

Ключові слова: мітологема, мітологема «сон», семантика архетипів, метамодерн, семантичні трансформації.

Тетяна Боднар, здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, навчально-науковий інститут української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

КОМПОНЕНТ ДІВЧИНА (ДІВКА)
У СКЛАДІ ОБРЯДОВИХ ФРАЗЕМ УКРАЇНСЬКИХ ГОВОРІВ

Досліджено просторове поширення та ареальне варіювання фразеологізмів із компонентом *дівчина (дівка)* на матеріалах діалектних словників і текстів говорів південно-західного наріччя української мови. Акцентовано на культурно-національних кодах у семантиці обрядових фразем, виявлено регіональні риси.

Ключові слова: обрядова фразема, діалектне мовлення, фразеологічний словник.

Софія Бурмецька, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти, навчально-науковий інститут української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ЛІНГВОКУЛЬТУРЕМА ЯК МОВНИЙ ЗНАК КУЛЬТУРИ

Окреслено питання дослідження лінгвокультуреми як мовного знака культури. Українські лінгвісти С.Єрмоленко, Т.Харитонova, О.Ткаченко, Г.Яворська розглядають мову, з одного боку, як окремий компонент культури, що входить до неї разом з іншими знаковими системами (фольклор, література, наука тощо), а з іншого, однією з загальних форм вираження культури – форми втілення словесних за своєю природою складників культури.

Суспільне буття, спостереження та досвід людей знаходять відображення у мовному словнику, який виступає основним засобом передачі етнокультурної інформації за допомогою лінгвокультуреми.

Ключові слова: лінгвокультурема, компонент культури, мовний знак, знакова система, словесні складники.

Софія Грибович, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, філологічний факультет, Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

УКРАЇНСЬКА МОВА В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ У ЧАС ВІЙНИ

У дослідженні розглянуто специфіку використання української і російської мов в українському сегменті соціальних мереж за пів року повномасштабної російсько-української війни – 2022. Для аналізу зібрані дописи з розповсюджених в Україні закордонних соціальних мереж Facebook, Instagram, Twitter, TikTok, Youtube, в тому числі й із заборонених, але дотепер активних у використанні російських платформ – VK та ОК.

Порівнюючи частоту вживання українських і російських лексем та їх обчисленню, виявлено приблизні оцінки співвідношення вживання української і російської мов як в цілому в українському сегменті соціальних мереж, так і окремо для кожної соціальної мережі і кожного регіону.

Ключові слова: війна, соціальні мережі, дописи, платформи, лексеми.

Катерина Дуб'яга, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти, філологічний факультет, Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

ЯВИЩЕ ФЕМІНІТИВІВ ЯК ВИЯВ ГЕНДЕРНО-ЛІНГВІСТИЧНОЇ РІВНОСТІ

У статті проаналізовано появу явища фемінітивів в українській мові. Зазначено їх роль як лінгвістичного феномену у становленні мовної культури українців. Акцентовано увагу на тенденціях розвитку та творення системи фемінітивів на сучасному етапі. Зроблено спробу виявити закономірність фемінітизації мови як наслідок українізації та поширення нової мовної політики. Детальним у статті став розгляд запровадження фемінітивів як прояв гендерної рівності у лінгвістичному аспекті. Зосереджено увагу на використанні фемінної лексики в українських засобах масової інформації, на їх основі здійснено аналіз лексико-семантичних груп фемінітивів у сучасній українській мові.

Ключові слова: фемінізм, фемінітиви, гендер, гендерна політика, гендерна лінгвістика, маскулінітиви.

Маріна Климюк, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, навчально-науковий інститут української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ВЕРБАЛІЗАТОРИ КОНЦЕПТУ «КРАСА» В УКРАЇНСЬКОМУ МОДЕРНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Проаналізовано лексичні засоби вербалізації концепту «краса» як одного із домінантних в українській мовній картині світу. Матеріалом дослідження

послугували поетичні твори Михайля Семенка, Олександра Олеса, Миколи Вороного. Компонентний аналіз словникових дефініцій уможливив виокремлення лексем, пов'язаних із цим концептом: врода, вродливість, красуня, вродливиця та релевантних ознак краси: гарний, красивий, прекрасний, вродливий. Образний складник концепту «краса» актуалізовано в українському модерному художньому дискурсі засобами концептуальної метафори, яка апелює до поняття краси не лише як приємної зовнішності людини, а й характеристики України: чарівниця, казкова цариця, лицарська краса, краса – відродження країни, краса – рідна Україна.

Ключові слова: концепт, вербалізатори концепту, концептуальна метафора, мовна картина світу, художній дискурс.

Борис Коваленко, доктор філологічних наук, доцент, директор навчально-наукового інституту української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ОПОВІДАНЬ КРИМСЬКОГО ПЕРІОДУ М. КОЦЮБИНСЬКОГО (НА МАТЕРІАЛІ РУКОПИСІВ)

У статті на матеріалі рукописної спадщини охарактеризовано лінгвальні особливості та визначено подільські діалектні риси, що виявляються в оповіданнях кримського періоду М. Коцюбинського. Визначено, що мова твору хоча й унормована, однак не позбавлена й діалектних рис, зокрема на фонетичному й граматичному рівнях. У рукописі оповідання є чимало слів, характерних для подільського говору.

Ключові слова: українська мова, М. Коцюбинський, діалектизм, мовні риси, діалектні риси, подільський говір.

Дмитро Коваленко, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, навчально-науковий інститут української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

КОНЦЕПТ ЗЕМЛЯ У ПОЕТИЧНІЙ КАРТИНІ СВІТУ ВОЛОДИМИРА СВДІЗІНСЬКОГО

Стаття присвячена розгляду мовної реалізації концепту ЗЕМЛЯ у поетичній картині світу видатного українського поета доби «Розстріляного відродження» Володимира Свідзінського. Увагу приділено семантичним сферам реалізації та семантичним наповненням, які формують ядерну та приядерну зону концепту, а також виокремлюються індивідуально-авторські інтерпретації.

Ключові слова: українська мова, концепт, семантична сфера, семантичне наповнення, експлікація, ідіостиль.

Вікторія Компанієць, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, навчально-науковий інститут української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

КОНЦЕПТ «ЧАС» У РЕЦЕПЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ-СИМВОЛІСТІВ

Досліджено концепт «час» на матеріалі збірки поетичних творів Тодося Осьмачки «Китиці часу», встановлено особливості його вербальної репрезентації. Словникові дефініції «тривалість існування явищ і предметів», «послідовна зміна годин, днів, місяців, років», «міра тривалості того, що відбувається, здійснюється» відбивають понятійний складник концепту. З'ясовано, що для ідіолекту Тодося Осьмачки притаманне сприймання часового плину як руху до хаосу. Лексичними вербалізаторами концепту «час» у художньому мовленні письменника є лексичні одиниці неминучість, незмінність, вічна ніч, море вічності, холод віків, сніги історії.

Ключові слова: концепт, понятійний складник концепту, словникові дефініції, лексичні вербалізатори концепту, ідіолект.

Анастасія Мироненко, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, факультет соціально-гуманітарних технологій та менеджменту, Державний податковий університет

КОНЦЕПТ «ОСВІТА» В СУЧАСНОМУ МЕДІЙНОМУ ПРОСТОРИ

У центрі дослідження – концепт «освіта» як лінгвоментальне утворення, лексема якого є в активному вжитку в засобах мас-медіа упродовж кількох останніх десятиліть. З'ясовано компоненти навколоядерної зони концепту. Визначено основні фрейми та слоти. Завдяки проведеному дослідженню встановлено, що особливо частотним, а відтак актуальним став ужиток лексем-репрезентантів цього концепту в умовах дистанційного навчання, спричиненого пандемією COVID-19 та воєнним станом в Україні.

Ключові слова: освіта, концепт, фрейм, слот, медійний дискурс, лінгвоментальний простір.

Олександра Погребняк, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти, філологічний факультет, Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

МЕНТЕФАКТИ ЯК ПОЗАГЕНЕТИЧНИЙ МЕХАНІЗМ СОЦІАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ НАРОДУ

У статті проаналізовано ментефакти, які є елементом свідомості. Зроблено акцент на тому, що складовими поняття ментефакт є знання, концепти, уявлення. У культурі інформація кодується та виражається уявленням у створеній народом системі. Акцентовано увагу на лінгвокогнітивний та лінгвокультурний підходи під час вивчення поняття концепт. Проаналізовано поняття соціальної спадковості як позагенетичного механізму наслідування народом його культури упродовж історичного

розвитку. Культура є фактором, що примножує інформацію, яка знаходиться у розпорядженні людини як істоти з родовими зв'язками.

Ключові слова: лінгвокультурологія, ментефакт, концепт, уявлення, культурна комунікація, соціальна спадковість.

Любов Расевич, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри історії української літератури та компаративістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ХРИСТИЯНСЬКІ МОТИВИ ПРОТОДЕТЕКТИВНОГО ОПОВІДАННЯ Г. КВІТКИ-ОСНОВ'ЯНЕНКА «ПЕРЕКОТИПОЛЕ» ЯК ВИРАЗНИК ПСИХОМЕНТАЛЬНОЇ МАТРИЦІ УКРАЇНЦІВ

Проаналізовано особливості вербального вираження християнських мотивів оповідання Г. Квітки-Основ'яненка «Перекотиполе» у парадигмі традиційної поетики детективного жанру. Жанрово оповідання займає маргінальне становище між класичним епічним текстом невеликого обсягу й детективною новелою, тому може бути розцінене як протодетективне оповідання. Психологія злочину й колізія, основана на вбивстві, відновлення справедливості за несподіваних обставин наближають його до європейської детективістики. Однак наскрізні християнські мотиви в ньому, які до того ж виконують роль обрамлення у творі, заважають становленню образу класичного приватного детектива – генія рацію на протигагу абстрактно-ідеалістичному світогляду.

Ключові слова: детективне оповідання, протодетектив, психоментальна матриця, християнство, архетип рятівника.

Валерій Щегельський, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри історії української літератури і компаративістики, завідувач навчально-наукової лабораторії етнології, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ІДЕНТИФІКАЦІЙНІ КОДИ ВЛАСНИХ ІМЕН МЕШКАНЦІВ С. ГУМЕНЦІ НА КАМ'ЯНЕЧЧИНІ

У сучасній українській ономастиці особливої ваги набуває висвітлення питання появи та побутування власних назв, зокрема антропонімів та їх розвиток на різних етапах еволюції українського соціуму. Об'єктом дослідження стали власні імена, їх семантика, будова та основні закономірності розвитку. Також до вивчення залучено фіктоніми – вигадані імена, які побутують паралельно та характеризують ментальну культуру комунікативних відносин і є важливими у пізнанні людського суспільства в межах певного інформаційного простору. Дослідження антропонімів Кам'янеччини не випадкове, адже досі не відбулося їх комплексне вивчення та потрактування.

Ключові слова: ономастика, антропоніміка, власне ім'я, фіктоніми, канотація імені, Поділля.

СЕКЦІЯ 3

МЕНТАЛЬНИЙ СВІТ УКРАЇНЦЯ В МОВНИХ КОДАХ

(відеозв'язок через додаток Google Meet – <https://meet.google.com/mnq-dker-nyz>;
ідентифікатор конференції – 574 896 734)

Модератор: Людмила Починок, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри історії української літератури та компаративістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Тетяна Беляєва, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, навчально-науковий інститут української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЖАРГОНІЗМІВ У РОМАНІ МИРОСЛАВА ДОЧИНЦЯ «ЛИС»

Проаналізовано жаргонну лексику роману «Лис». Увагу зацентровано на структурно-семантичних особливостях жаргонізмів. Жаргонізми в романі «Лис» вживаються як в авторській мові, так і в мові персонажів. У складі описаних одиниць виокремлюємо арготизми, які характеризують поведінку та вчинки персонажів.

Ключові слова: жаргонізм, жаргонна лексика, арго, експресивна лексика, структурно-семантичні особливості.

Боднарук Ніна, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, навчально-науковий інститут української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З ОРНІТОНІМОМ «ГАВА»

У статті досліджено семантико-структурну характеристику символіки орнітоніма «гава» у фразеології української мови. Здійснено аналіз ролі орнітоніма у формуванні семантики фразеологізму; визначено, що значення цього компонента часто спрямоване на алегоричне позначення людини, образну характеристику її поведінки, вчинків, рис характеру.

Ключові слова: фразеологічна одиниця, орнітонім, зооморфізм, гави.

Ангеліна Войцеховська, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, навчально-науковий інститут української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ ЯК РЕПРЕЗЕНТАНТИ МЕНТАЛЬНОСТІ В РОМАНІ МАРІЇ МАТІОС «НАЦІЯ»

Проаналізовано фразеологізми у романі Марії Матіос «Нація». Увагу зацентровано на структурі й семантиці фразеологічних зворотів. Фразеологізми

в романі «Нація» відбивають український менталітет, менталітет народу, менталітет країни. З'ясовано значення як авторських, так і літературних фразеологізмів. .

Ключові слова: фразеологізм, фразеологічний зворот, структура й семантика фразеологічної одиниці.

Андрій Гурдуз, кандидат філологічних наук доцент, доцент кафедри української мови і літератури, Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

МЕНТАЛЬНИЙ КОД У ПАРАДИГМІ УКРАЇНСЬКОЇ ФЕНТЕЗІЙНОЇ МІФОТВОРЧОСТІ XXI СТ.: АСПЕКТИ ПРОЯВЛЕННЯ

Парадигмальні зміни в сучасному фентезі як сфері найпродуктивнішої міфотворчості рельєфно проявляються в його регіональних варіантах, актуалізуючи відповідну національну художню специфіку. Показано, що константою останньої є національний ментальний код, маркери проявлення котрого – традиційні й оказіонально авторські концепти та їх комплекси. В українському художньому сегменті XXI ст. послідовно актуалізовані, в першу чергу, комплекси волі, особистої й національної пам'яті; увіднослених добра і зла з відповідним образним супроводом; посиленого жіночого начала із системною окриленістю жіночої постаті поряд із деміфологізованою чоловічою.

Ключові слова: ментальність, код, міфотворчість, гендер, концепт, фентезі.

Валерія Доннікова, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, навчально-науковий інститут української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ВЖИВАННЯ ПОРІВНЯНЬ

У ЗАХІДНОПОДІЛЬСЬКОМУ ДІАЛЕКТНОМУ МОВЛЕННІ

У статті досліджено особливості вживання стійких народних порівнянь на матеріалі текстів-спогадів носіїв сучасних говірок Західного Поділля. Виявлено різні види мовленнєвих реалізацій, зокрема і варіанти порівнянь, приклади енантіосемії, що є основою іронічних висловлень, пов'язаних переважно з характеристикою найвищого вияву ознаки чи стану.

Ключові слова: порівняння, говірка, енантіосемія, Західне Поділля.

Вікторія Дорога, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, навчально-науковий інститут української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПРИЗМІ УКРАЇНСЬКОГО ХУДОЖНЬОГО МОВЛЕННЯ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ ІРИНИ ВІЛЬДЕ)»

У статті досліджено структурно-семантичні особливості фразеологічних одиниць у творах Ірини Вільде. Акцентовано на виразних ознаках авторської

мови, збереженні української літературної мови 30-х років ХХ ст. в її західному варіанті та рисах буковинських говірок на рівні фразеології. Проаналізовано культурно-національні коди в семантиці фразем, з'ясовано спектр образності компонентів, виявлено регіональні мовні риси.

Ключові слова: фразеологічна одиниця, культурно-національний код, художнє мовлення, Ірина Вільде.

Марія Коваленко, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти, навчально-наукового інституту української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ВИЯВ ДІАЛЕКТИЗМІВ У РОМАНІ МАРІЇ МАТІОС «СОЛОДКА ДАРУСЯ»

У статті досліджено особливості вживання діалектизмів на матеріалі твору М.Матіос «Солодка Даруся». Виявлено активні процеси у діалектології, пов'язані зі вживанням лексики в конкретних мовленнєвих ситуаціях. З'ясовано, що художньо-естетичні функції діалектизмів у сучасній художній прозі виявляють не лише авторські пошуки у використанні елементів діалектної мови, а й рівень сприймання, мовно-культурну освіту читача.

Ключові слова: діалектизм, лексика, текст, художня мова, М. Матіос.

Анастасія Корній, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти, навчально-наукового інституту української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ДИТЯЧЕ МОВЛЕННЯ ЯК ОБ'ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Проаналізовано різні підходи в українській лінгвістиці до обсягу і змісту ключових дефініцій – «дитяча мова», «дитяче мовлення», «лексика дитячого спілкування». Увагу акцентовано на дитячому мовленні як особливому етапі онтогенетичного розвитку мовлення, ролі мовного оточення, зокрема мовлення дорослих у ситуаціях спілкування з дітьми. Окреслено рекомендації для формування мовленнєвої компетенції учнів в умовах говіркового оточення на уроках української мови та літератури у новій українській школі.

Ключові слова: дитяча мова, дитяче мовлення, лексика дитячого спілкування, мовна соціалізація, говіркове мовлення.

Валентина Крищук, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови та літератури, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

УВИРАЗНЕННЯ ЕТНІЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ

Проаналізовано множинність теоретичних визначень ідентичності, які, однак, не вплинули на стійку функцію в літературознавчому дискурсі щодо феномену рефлексивного пошуку «Я»-ідентичності автора в полікультурному

просторі. Вивчено підходи до дефініції «Я-ідентичність» у працях М. Барабаш, Л. Полюхович, Г. Косарева, Л. Поліщук, Т. Швець, І. Іванюк. Наведено зразки, які характеризують еміграційну прозу та її авторів переважно у площині модусів національної Я-ідентичності, в аспекті інтеграції життєвого досвіду, сформованого світогляду, стійких аксіологічних параметрів, що уможлиблює читачам схопити в цілості важливі віхи людського життя, проблеми особистості та шляхи їх реалізації. Доведено, що свідомість, якій притаманні такі властивості як самосвідомість, самоаналіз, самоконтроль, – є вищою формою сприйняття світу, а її осердям є пізнання об'єкту для розширення знання про Я-ідентичність.

Ключові слова: світогляд, Я-ідентичність, образ автора, полікультурний простір.

Єлизавета Кузьмич, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти, філологічний факультет, Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

ПОЕТИЧНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ОБРАЗУ «ЖИТТЯ» В ПОЕТИЧНОМУ МОВЛЕННІ Д. КРЕМЕНЯ

У статті розглядаються поетичні інтерпретації поняття «життя» як смислової домінанти і важливого чинника формування індивідуальної поетичної картини світу Дмитра Кременя. Своєрідне світосприйняття поета зумовлює оригінальність мовної тканини його творів: реалії дійсності, відбиваючись у дзеркалі емоцій і почуттів автора, трансформуються в оригінальні образи, реалізовані в поетичному тексті через своєрідно використані мовні засоби.

Ключові слова: життя, смислова домінанта, семантика, поетичні інтерпретації, мовні засоби.

Світлана Маховська, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ АСТРАЛЬНОГО МАКРОКОНЦЕПТУ «НЕБО» В ПОЕТИЧНІЙ СПАДЩИНІ ЄВГЕНА ГУЦАЛА

У статті проаналізовано особливості вербалізації астрального макроконцепту «небо» на матеріалі творів Євгена Гуцала, зокрема досліджено семантику та номінації світил, неба, природніх явищ. Зафіксовано використання художніх засобів та їхнє інформаційне й естетичне значення. Лінгвалізація «неба» зумовлена художнім світобаченням поета. Астроніми найчастіше ужито з метою відтворення картин природи, для характеристики внутрішніх переживань, зовнішності героїв тощо.

Ключові слова: концепт, космонім, образ-символ, вербалізація, семантика.

Оксана Мозолюк, старший викладач, Фаховий коледж економіки, права та інформаційних технологій Кам'янець-Подільського податкового інституту
**ПРОСТОРОВІ СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ ЗІ ЗНАЧЕННЯМ МІСЦЯ
 В ГОВІРЦІ СЕЛА ЛЕТАВА ЧЕМЕРОВЕЦЬКОГО РАЙОНУ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ
 ОБЛАСТІ**

Описано дієслівні словосполучення, що виражають локалізацію предмета близько просторового орієнтира, перед просторовим орієнтиром, а також поза його межами на матеріалі діалектних текстів, записаних у селі Летава Чемеровецького району Хмельницької області. Крім того, виділено семантичні підгрупи локативних словосполучень, простежено їхню продуктивність у мовленні людей середнього й старшого віку.

Ключові слова: говірка, дієслівні словосполучення, локалізація, просторовий орієнтир, просторові словосполучення.

Людмила Починок, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри історії української літератури та компаративістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

**ВЕРБАЛЬНИЙ КОД «УКРАЇНА»
 В ПОЕЗІЇ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА ТА ІВАНА ФРАНКА**

Акцентовано на формуванні та смислового наповненні вербального коду «Україна» у поетичних творах Тараса Шевченка та Івана Франка. Простежено еволюцію семантики кодового символу в поетичному просторі письменників різних культурно-історичних епох. Осмислено художні традиції у прочитанні коду та творчі пошуки митців у розширенні його семантики та смислового наповнення.

Ключові слова: вербальний код, художній символ, семантика, рецепція, творча інтерпретація, культурно-історична доба.

Любов Солодун, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, філологічний факультет, Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

**ОСОБЛИВОСТІ МЕНТАЛІТЕТУ УКРАЇНЦІВ:
 ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ**

Проаналізовано особливості формування та розвитку менталітету українців. Окреслено ряд чинників, що впливали на український ментальний розвиток. Розглядаючи проблему ментальності українців, вітчизняні дослідники акцентують увагу на внесок в її розвиток А.Гуревича, С.Грабовського, С.Квіта, В.Зибцева. Виявлено особливості, умови та чинники, що спричиняють зростання національної самосвідомості. Описано такі складові української ментальності як національна вдача, національний характер, народна пам'ять, національні архетипи, національна ідея. Охарактеризовано мовні коди українського менталітету.

Ключові слова: національна ментальність, ментальні риси, мовний код,

спосіб мислення, національна свідомість, ментальний світ українців.

Анастасія Савілова, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, факультет соціально-гуманітарних технологій та менеджменту, Державний податковий університет

МОВНІ КОДИ-СИМВОЛИ УКРАЇНЦІВ У СУЧАСНОМУ МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

У роботі висвітлено актуальні питання, які стосуються самоідентифікації українців, встановлено зв'язок сучасних мовних засобів вираження кодів-символів з міфопоетичною свідомістю українців. З'ясовано, що особливо актуальними є мовні символи на позначення назв рослин, а також символи доби національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького та подій часів УПА. Цікавою з погляду лінгвістики є сполучуваність лексем, використаних на позначення національних символів з різними частинами мови. Особливо продуктивною є прикметникова сполучуваність.

Ключові слова: мовний код, символи, лексика, мовні засоби, медійний дискурс.

Ілона Сіргун, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти, факультет початкової освіти та філології, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК МЕНТАЛЬНИЙ КОД НАЦІЇ

Проведено аналіз наукових робіт та публікацій щодо визначення української мови, як ментального кода нації. Було визначено роль ментальності у висвітленні цієї інформації.

Ключові слова: образ культури, ментальний код, соціальність мови, національна культура, етнічна культура, етнос.

Анастасія Чижик, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти, філологічний факультет, Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

УКРАЇНСЬКІ ВЕРБАЛЬНІ СИМВОЛИ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ

Національно-культурна самоідентифікація українців у всі часи є актуальним питанням. Вербальні символи є своєрідними ретрансляторами історично значущих смислів, архетипних образів, у них закладено пам'ять слова в його різнофункціональних культурних контекстах. Вони легко пізнаються й містять інформацію, необхідну для самопізнання етносу в його історичній перспективі. У статті проаналізовано роль мови як ментального феномена, що виступає безумовним стрижнем комунікації, частиною культурного менталітету, що складає сферу духу, цінностей і значень. Розвиненість

національної мови свідчить про рівень національної культури.

Ключові слова: символ, вербальні засоби, національно-культурна самоідентифікація, менталітет, нація, етнос.

СЕКЦІЯ 4

ЛІНГВОДИДАКТИЧНІ АСПЕКТИ МЕНТАЛЬНОСТІ

(відеозв'язок через додаток Google Meet – <https://meet.google.com/yms-denz-hti>;
ідентифікатор конференції – 131 369 948)

Модератор: Наталія Шеремета, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Тетяна Боднарчук, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри німецької мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ НАРОДНИХ ЗАГАДОК ПРО РОСЛИННИЙ СВІТ У НІМЕЦЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Розглядаються загадки як культурно обумовлені тексти, що є цінним джерелом відомостей про уявлення етносу про світ через призму його власної культури і традицій та сприяють формуванню іншомовної соціокультурної компетентності. Щодо загальної кількісної репрезентації груп «рослинний світ», виявлено, що в загадках обох мов предметом загадування стають фруктові дерева, горіхи, каштани, жолуді, гриби. Проте в українській мові нам не вдалося виявити загадок про паприку, оливки, каперси, а в німецькій мові – про кукурудзу, соняшник, калину, барвінок. В обох мовах зафіксовано загадки про кавун, на відміну від загадок про гарбуз, що є властивим тільки для образної картини світу українського народу.

Ключові слова: формування іншомовної соціокультурної компетентності, народна загадка, порівняльний аналіз загадок у німецькій та українській мовах.

Ірина Корнієнко, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови, Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ АСПЕКТ НАЦІОНАЛЬНО-МОВНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОЇ ОНОМАСТИКИ

Розглянуто питання, пов'язані з реформуванням змісту вищої педагогічної й філологічної освіти у напрямі посилення ономастичного

компоненту підготовки фахівців. Обґрунтовано доцільність використання засобів української ономастики для оптимізації національно-мовного виховання особистості.

Ключові слова: антропоніми, лінгводидактична освіта, національно-мовне виховання, топоніми, українська ономастика

Анастасія Заворотня, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, навчально-науковий інститут економічної безпеки та митної справи, Державний податковий університет

ТРЕНІНГ ЯК НОВІТНЯ ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

У дослідженні розроблено тренінг із одночасним використанням кількох інтерактивних педагогічних технологій формування лінгвокультурологічної компетентності. У статті зроблено спробу сформулювати теми для безпосередньої реалізації інноваційних форм і методів формування лінгвокультурологічної компетентності. Доведено релевантність застосування тренінгових форм для формування кроскультурної компетентності, розглянуто тренінг як спеціально організовану дію з моделювання ситуацій контексту кроскультурної взаємодії з метою формування структурно-компонентного складу готовності до кроскультурної взаємодії на основі проблематизації індивідуального досвіду її учасників.

Ключові слова: лінгвокультурема, тренінг, технології, компетентності, концепт.

Людмила Маринюк, учитель української мови і літератури, директор Човгузівської гімназії Теофіпольської селищної ради Хмельницького району Хмельницької області

ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВИХ УМІНЬ І НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ ЕТНОПЕДАГОГІКИ

Запропоновано методіку формування мовленнєвих умінь і навичок здобувачів загальної середньої освіти на засадах етнопедагогіки. Продуктивною виявилася робота на основі системи текстів етнокультурної тематики, одночасне формування лінгвістичних, комунікативних, мовленнєвих умінь, удосконалення всіх видів мовленнєвої діяльності. Сконстатовано, що етнокультурні компоненти на уроках української мови поглиблюють знання школярів про історичний і соціальний досвід предків, духовні надбання українського народу, розвивають особисті риси громадянина Української держави, допомагають зберігати своє національно-культурне ество.

Ключові слова: мовленнєві уміння й навички, етнокультурні компоненти, етнопедагогіка, етнокультурна тематика.

Віталіна Механцева, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти, філологічний факультет, Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

ПРЕЦЕДЕНТНІ ФЕНОМЕНИ ТА РЕГІОНАЛЬНІ ТЕКСТИ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ

У дослідженні звертаємо увагу на використання регіональних текстів, що створені на території певного регіону й здатні передати його особливості. Теоретичною основою статті став досвід учених Д.Гудкова, Ю.Караулова, О.Кравчук, Т.Крутько, А.Нікітіної, Л.Підкамінної, О.Селіванової, С.Серебрової, М.Пентиліук, О.Семенов, Т.Симоненко.

Прецедентні феномени та регіональні тести, звертаючись до ментальної сфери мовця, уможлиблюють занурення його в культурний спадок української нації та, беззаперечно, є ефективним засобом реалізації когнітивно-комунікативного підходу до навчання мови.

Ключові слова: прецедентний феномен, прецедентний текст, прецедентне висловлювання, прецедентна ситуація, прецедентне ім'я.

Ольга Пастернак, учитель української мови і літератури Хмельницького навчально-виховного комплексу №10

ФОРМУВАННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Етнокультурну компетентність визначено як здатність здобувача загальної середньої освіти сприймати специфічні етнічні картини світу, національно-ціннісні духовні смисли, характери, особливості ментальності українців, віддзеркалені в художніх творах. Виокремлено складники етнокультурної компетентності: знання особливостей національного характеру українців, уміння вирізняти в художніх творах специфічно українські ознаки, деталі, світоглядні принципи й ціннісні установки, аналізувати наявність цих ознак у сучасній культурі, побуті, популяризувати етнічну культуру українців; ціннісні установки стосовно виявлення ознак свідомого патріота, поціновувача й пропагандиста культури, духовних цінностей, зокрема української мови. Висловлено міркування щодо пошуку учнями етнокультурних маркерів у художніх текстах, що містять закодовану інформацію про культуру етносу і вказують на специфічні національні ознаки.

Ключові слова: етнокультурна компетентність, національно-ціннісні духовні смисли, ментальність, етнокультурний маркер, етнічна культура.

Ірина Пісьменна, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, філологічний факультет, Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ЯК ЧИННИК ЯКОСТІ МОВНОЇ ОСВІТИ

У науковому дослідженні акцентовано, що сучасна молодь – це рушій креативності, активні користувачі інформаційними технологіями та справжні

представники генерації зумерів. Підрастаюче покоління не читає друкованих газет, книжок і не уявляє життя без Інтернету. Такої кількості швидко і легко доступної інформації не було ще в жодного покоління дітей в новітній історії. У статті підкреслено, що наразі перед учителями української мови і літератури постало серйозне, нелегке завдання: розвинути творчість учнів, навчити пізнанню та критичного мислення, зорового сприйняття, використовуючи модерні засоби та форми навчання, а саме візуалізація навчального матеріалу.

Ключові слова: мовна освіта, візуалізація, цифрове покоління, хмарні технології, гейміфікація.

Аліна Соколюк, здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, навчально-науковий інститут української філології та журналістики, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

СПЕЦИФІЧНІ ПРИНЦИПИ ВИВЧЕННЯ СТИЛІСТИКИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Вирізнено специфічні принципи навчання стилістики на уроках української мови. Вони зумовлені змістом лінгвостилістики, її органічним зв'язком з граматикою, лексикою, орфоепією та місцем цієї науки в піднесенні мовної культури. Увагу звернено на розрізнення особливостей усного і писемного мовлення школярів; засвоєнні стилістичних норм на основі глибокого знання граматичних, лексичних та орфоепічних норм; формування навичок стилістичної грамотності; виробленні уваги до виразності мовлення та ін. Зроблено висновок, що означені принципи визначають систему роботи зі стилістики в закладах загальної середньої освіти.

Ключові слова: урок української мови, стилістика, специфічні принципи навчання стилістики, стилістична норма, стилістична грамотність.

Наталія Шеремета, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ОЛЕКСА СИНЯВСЬКИЙ – ФУНДАТОР УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ

Проаналізовано внесок у формування норм нової української літературної мови Олексі Синявського – автора численних праць з фонетики, граматики, діалектології, культури й історії української мови. Увагу акцентовано на працях: «Короткий нарис української мови» (1918), «Порадник української мови» (1922), «Найголовніші правила української мови (за новим правописом)» (1929), «Норми української літературної мови» (1931), «Російсько-український словник ВУАН» (1931). Відзначено важливість його посібників з української мови для учнів і вчителів школи, що популяризували норми літературної мови, а також для самоосвіти в умовах належного мовного оточення.

Ключові слова: історія української мови, український правопис, норми української літературної мови, творець української славістики, мовна ситуація, мовне оточення.

ПІДСУМКОВЕ ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

(відеозв'язок через додаток *Google Meet* – <https://meet.google.com/fua-uxqm-ihd>;
ідентифікатор конференції – 723 282 358)